

Dzieje wsi Chojne

Autor: Alina Kępińska

Chojne jest dużą wsią leżącą nad Wartą, ok. 10 km w kierunku południowym od Sieradza. Miejscowość po raz pierwszy wspomniana jest w 1433 r., kiedy to „rycerz Mszczuj z Barczewa, podkomorzy sieradzki, który podpisał pokój z Krzyżakami w 1436 r., dostał od króla Władysława Jagiełły Chojne, lokowane na prawie magdeburskim” (Andrzej Ruszkowski, Sieradz i okolice. Przewodnik turystyczny, Sieradz 2000, s. 121). Od tego czasu wieś była w posiadaniu różnych właścicieli, m.in. Mączyńskich, Walewskich, Pałowski, z których ostatnim (od 1932 r.) był Stanisław Neugebauer. Jest to wieś podworska, rozbudowana po parcelacji majątku dworskiego, o czym tak opowiadała p. Józefa Dutkowska: „Mi to mamusia opowiadała, że łuni rozprzedawali po łosim mórg, wtedy były morgi, tak, nie haktary, ino morgi. No to było sprzedawane, ta zimia. No i płotym sie tam troche zostało, to go tak pumału rozebrali, ci gospodarze, co tam miyszkali. I sie budowali i tak sie rozbudowało coraz wiyncyj Chojne”. {vm}T221.mp3|L{/vm} Wieś znajduje się na mapie „Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku”, dołączonej do wydawnictwa: Atlas historyczny Polski. Mapy szczegółowe XVI wieku, pod red. Stanisława Trawkowskiego, t. 5. Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku, pod red. Henryka Rutkowskiego opracowali Krzysztof Chłapowski, Anna Dunin-Wąsowiczowa, Stefan K. Kuczyński, Kazimierz Pacuski, Elżbieta Rutkowska, Stanisław Trawkowski, Małgorzata Wilska, Warszawa 1998, cz. 1. Mapy, plany, cz. 2. Komentarz, indeksy. {smoothgallery album=49}Już w XVI w. jest wsią parafialną; parafia istnieje tu od roku 1527. Obecny jednonawowy, późnogotycki kościół św. Anny został zbudowany w latach 1599-1613, jednak już „na początku XVI w. Jan Łyczakowski wybudował w Chojnem kaplicę dworską” (Ewa Kozołup, Obrazy tablicowe św. Anny Samotrzeć i św. Klary z kościoła parafialnego p.w. św. Anny w Chojnem pod Sieradzem, [w:] Między północą a południem. Sieradzkie i Wieluńskie w późnym średniowieczu i w czasach nowożytnych. Materiały z sesji naukowej w Kościerzynie koło Sieradza (4-6 grudnia 1991 r.), pod red. Tadeusza J. Horbacza i Leszka Kajzera, Sieradz 1993, s. 261). W kościele, co jest nietypowe dla małych wiejskich kościółków, znajduje się grobowiec fundatora z monumentalnym marmurowym nagrobkiem. Z wybudowaniem kaplicy związana jest legenda, którą opowiedziała ta sama informatorka: „Jag ja mam dopiyo dziewiędziesiunt, no to, no to kościół może ma koło czterysta lat. Była parachfia, tam, tam nie było nic, tylko majuntek, dwór, i łuni, nie było w Chojnym kościoła. I łuni mieli małe dziecko, i do Struńska nasza parachfia należała, za rzekoum, to była rzeka Warta, i za rzekoum był kościół. I łuni z tym dzieckiyem jechali do krztu i to sie chcieli potopić, bo tam gdzieś jakieś było, ta włoda, taki zamyłek. I łuni by sie byli potopili, no i łuni powiedzieli, że musi być w Chojnym kościół. No i łun to zaczął, nazywał sie Zapolski, tyn, co tyn kościół, fundatorym. I postawił kaplice. I była kaplica. A płotym do ty kaplicy znowuż, jak sie coraz wiynczej, przybywało niby ludzi, grumadziło, to sie składali i budowali kościół. I tyn kościół był przybudowany do tyj kaplicy. I teraz dali dużo piniyndzy na łodmalowanie, żeby to łodmalować, żeby to nie było zniszczune. Wszystko, co już tam leciało, to wszystko ładnie blachum nakryli, że to jest zabytek, że to musi być, o”.

{vm}T222.mp3|L{/vm} Centralny ołtarz zajmuje piękny, stary, cenny (także w sensie dosłownym – jako ubrany w ważącą ponad 4 kg sukienkę ze srebra i złota) cudowny obraz Matki Boskiej Chojeńskiej, odślaniany tylko w czasie mszy, zwykle zaś zakryty obrazem św. Anny. Zdaniem księdza proboszcza Jerzego Kwiatkowskiego, w czasie II wojny światowej obraz ocalał właśnie dzięki owemu przykryciu i zamaskowaniu śladów po mechanizmach podnoszących malowidło zwierzchnie. Do chojeńskiej parafii św. Anny należą też dwa cenne, pochodzące z początku XVI w., obecnie zabezpieczone po renowacji, obrazy tablicowe Mistrza z Gościszowa, mianowicie św. Anny Samotrzeć oraz św. Klary (Ewa Kozołup, op. cit., s. 261-272), wyjątkowo piękne, strzeliste, wysmukłe, w delikatnej pastelowej kolorystyce. Według informacji uzyskanej w Starostwie Powiatowym w Sieradzu Chojne – obok Charłupi Małej – to uznany w skali regionu ośrodek pątniczny związany z kultem maryjnym.